

Светите братя Кирил и Методи създават славянската азбука и превеждат на славянски Свещеното Писание (Библията) и текстовете на светата литургия, за да отворят за славянските народи съкровищницата на Божието слово и на тайнствата. По време на своята мисионерска дейност те претърпяват много изпитания и страдания от всякакъв вид. Папа Адриан II потвърждава тяхното дело, като благославя литургическите книги написани на славянския език.

Братята Кирил и Методий са родени в Тесалоники, Византия (днешен Солун, Гърция) през 9 век в деветчленното семейство на високопоставения военен управител Лъв и жена му Мария. Бащата умира рано и децата минават под попечителството на своя чичо Теоктисто, който е влиятелна личност в Империята.

Братята са граждани на Византийската империя и владеят гръцки и славянски език. Какъв е народностният произход на семейството пространните жития не съобщават категорично. Има различни сведения, които предлагат данни, респективно указания, за славянобългарската народност на двамата братя.

Дългогодишният съратник на Кирил (Константин-Кирил) - Климент Охридски, пише в съставеното от него Кратко житие, че Константин-Кирил е българин (по това време славяните в България били наричани понякога българи). В същото житие е отразено, че в двореца на хазарския каган Константин-Кирил заявява, че не произхожда от византийско семейство; че дядо му принадлежи към приближените на чуждестранен "цар"; че този дядо е избягал в чужбина, където и Константин-Кирил е роден. Тъй като по това време няма друга гръцка държава извън Византия и от всички славяни само българите имат цар, някои заключават, че братята са потомци от второ поколение на изгнаническо, невизантийско, високопоставено семейство, което някога е принадлежало към двора на български цар.

Св. Методий е византийски политически и културен деятел, и по-голям брат на Св. Константин-Кирил Философ. За детството на Методий се знае по-малко отколкото за това на по-малкия му брат Кирил. За младостта на Методий също не се знае много, въпреки че източниците подчертават големите му умствени способности. Знае се, че преди да се оттегли в манастир, той бил управител на византийска област, населена със славяни (843-851).

Св. Константин-Кирил Философ е по-малкият брат и още от ранна възраст показва удивителни способности и наклонности към философията и поезията, заради което е изпратен да учи в прочутата школа в Цариград – Магнаурската - където получавали образованието си царските деца и синовете на византийската аристокрация.

По това време Магнаурската школа е най-висшето учебно заведение във Византия и в нея се изучават разнообразни дисциплини в две степени: тривиум и квадривиум. Сред учителите на Константин-Кирил са Лъв - философ и граматик, един от най-учените мъже на Византия през IX в., както и Фотий - бъдещ патриарх.

По време на следването си младият Константин-Кирил проявява големи дарования, които не остават незабелязани от цариградското правителство и Патриаршията. След завършването ѝ той остава там като преподавател по философия и получава прозвището "философ".

От този период е и първата значителна публична проява на Константин-Кирил - спорът му с патриарх Йоан VII Граматик, който е противник на почитането на иконите. В диспута между тях младият философ блясва със своето остроумие, красноречие и точни знания и оборва аргументирано своя противник. От житието му проличава, че в диспута с тях се разисква не само въпроса за Светата Троица, но и проблеми за войните, за данъците, за отношението към мира, за изкуствата.

Със знанията и личността си мисионерът привлича вниманието на противниците и спечелва доверието им. Според житиеписец, Константин-Кирил ги "наддума по всички въпроси, така че те му се чудят, изпадат в удивление". От отговорите му, цитирани в житието, проличава високата му култура, способността му да обяснява въпросите достъпно и логично, с прости примери от живота. Демонстрира дар-слово и отлична подготовка, включително и по Корана.

Така Константин-Кирил сломява противниците си сарацини и умело защитава авторитета на държавата, която го изпраща. Завършил успешно задачата си, Константин Философ се завръща в Цариград, а скоро след това отива при брат си Методий в манастира "Полихрон", където се отдава само на "беседа" с книгите.

Съдбата обаче не оставя Константин-Кирил да прекара дните си в тишина, далеч от света. След няколко години той отново е принуден да тръгне на път. Неговото високо теологично образование, подкрепено с добро познаване на езиците арабски и иврит, го правят най-подходящият кандидат за първата държавна мисия при абасидския халиф Ал Мутауакил, с цел дискутиране принципите на Светата Троица и затягане на връзките между Абасидския халифат и Империята.

Така през 860 г. братята са натоварени с нова мисия от византийския император Михаил III и патриарха на Константинопол, Фотий - един от професорите на Кирил в Магнаурската школа и негова пътеводна светлина в по-ранните години. Кирил и Методий заминават при хазарите с цел предотвратяване разпространението на юдеизма в Хазария. Тази мисия се оказва неуспешна и по-късно хаганът налага на народа си юдеизма като национална религия.

След завръщането им в Константинопол, Кирил става преподавател по философия в Магнаурската школа, а Методий е назначен за игумен на манастира Полихрон.

През 862 г. братята са поканени от княз Ростислав да популяризират християнството на славянски език във Великоморавия – мисия, на която всецяло се отдават и изпълняват с голяма страст до края на живота си.

Но за най-значимо се счита делото на Константин-Кирил Философ и брат му Методий

на създаване на първата славянска азбука.

Каква азбука измислят те и кога точно става това? Отговорът на този въпрос се усложнява от всеизвестния факт, че най-древните славянски надписи и книги са написани с две азбуки - глаголица и кирилица, които се различават силно по графическия образ на своите букви, поне на пръв поглед. Глаголицата не прилича на нито една от тогавашните европейски азбуки, докато при кирилицата голяма част от буквите са заети направо от гръцкия алфавит, а останалите са създадени в стила на заимстваните.

Съгласно една от теориите, Константин-Кирил, с помощта на брат си Методий, още през 855 г. в манастира Полихрон създава глаголицата за нуждите на Брегалнишката мисия. Кирилицата пък се счита дело на ученика на братята - Климент Охридски. Според други учени, Константин-Кирил Философ е създателят на кирилицата /855 г./, а глаголицата е творение на преследваните Кирило-Методиеви ученици.

Господстващо е обаче разбирането сред учените, че още през 855 г. в манастира Полихрон Константин-Кирил и Методий започват подготовката по създаването на графична система, отразяваща точно особеностите на славянския език, който те познават – старобългарския - и това е глаголицата, като окончателно я завършват през 862-863 г.

Глаголицата е ново писмо, непознато като цяло. Тя съдържа опита на народите, почерпен от Константин-Кирил от наблюдение на познатите му буквени системи, но начертанията на буквите са оригинални и подчинени на обща цел. Всички са оформени в един стил, в който основните елементи са кръстът, триъгълникът и кръгчето.

Кръстът е символ на християнството изобщо. Триъгълникът е символ на Светата Троица, а кръгът отразява безкрайността, вечността на божеството. То, явило се в три образа - бог, син и дух, няма начало, нито край. Така глаголицата с тези три основни знака-символи се явява своеобразна възхвала на бога, който дарява всичко на хората.

Глаголицата съдържа около 40 букви в зависимост от варианта. 24 от оригиналните 38 букви са изведени от графемите на средновековната курсивна гръцка азбука, като им е придаден декоративен облик. Предполага се, че буквите Ша, Ща и Ци са извлечени от еврейската азбука — фонемите, които тези букви представят не съществуват в гръцкия, но са доста разпространени във всички славянски езици. Произходът на останалите букви е неизвестен. За някои от тях се предполага, че произлизат от еврейски и самарянски скриптове, с които Кирил се е запознал по време на пътуването си към хазарите.

Кирилицата (старобългарската) от своя страна се състои от 24 букви на гръцкото унициално писмо и още 12 букви, които отбелязват звукове, специфични за старобългарския език. Както при глаголицата и при кирилицата има буквени варианти и съчетания, част от които са заимствани от византийския устав, а други са изобретени специално за българския език.

Напоследък друго становище упорито си пробива път в историческите среди.

Гениалният Константин-Кирил Философ на два пъти сътворява славянски азбуки: веднъж в 855 г. за мисията си сред българските славяни по поречието на Брегалница – кирилицата; и втори път в 862-863 г. за мисията си сред западните славяни от Моравия и Панония - глаголицата. Кирилицата се оказва по-практичната азбука, постепенно взема връх и окончателно измества глаголицата.